

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

N°. 36.

DEEL II.

1 Juli 1907.

INHOUD: Dr. A. J. VAN ROSSUM, Strychnine-vretende kevers? — Dr. J. TH. OUDEMANS, Eene uitstekende keverval. — Dr. J. TH. OUDEMANS, *Lycaena coridon* Poda. — Dr. J. TH. OUDEMANS, Boekaankondiging (Fauna van Nederland, II, Vrijlevende Zoetwater-Copepoden, door Dr. P. J. van Breemen).

Strychnine-vretende kevers?

Van den heer Edward Jacobson mocht ik voor zijne terugreis naar Java een schrijven ontvangen, dat ik meen hier te moeten plaatsen. Het luidt als volgt:

»In aansluiting aan uwe mededeelingen¹⁾ in de laatste Wintervergadering van de Entom. Vereeniging, waarbij u de aandacht vestigde op een artikel, waarin de schrijver de uitwerking vermeldt van vergiften op insekten²⁾, kan ik u nog wijzen op eene reeks opstellen in het Geneeskundig Tijdschrift van Ned. Indië, namelijk:

Deel 21, 1881, pag. 679. Strychnine-houdende drekstof van een strychnine-etenden kever.

Deel 22, 1882, pag. 197. Strychnine-houdende legén en dendang-kevers.

¹⁾ Tijdschr. v. Entom. L. p. XV—XVI.

²⁾ M. L. Michalsky „Ueber die Einwirkung einiger Alkaloide auf die Küchenschaben“ (Anz. Akad. Krakau, 1905, p. 635—668).

Deel 26, 1887, pag. 259. Dendang-kevers en legén.

Deze artikelen van de hand van Dr. J. Groneman behelzen zijne onderzoekingen over strychnine en een strychnine-houdende keversoort, genaamd *Epicauta ruficeps* Ill.

Verder verscheen nog in :

Deel 21, 1881, pag. 693. Onderzoek van een strychninehoudende drekstof en strychnine-etende kevers, door E. Verschoof.

Naar aanleiding van deze publikaties werd het onderwerp ook besproken in de 16^e Wintervergadering der Ned. Entom. Vereeniging, Januari 1883, in welke vergadering de heeren Piaget en van Hasselt daaromtrent mededeelingen deden ¹⁾.

In een der bovengenoemde artikelen beschrijft Dr. Groneman door hem op *Epicauta ruficeps* genomen proeven, waarbij, door 't inspuiten van strychnine-oplossing in de lichaamsholte, de ongevoeligheid van deze keversoort voor het vergift werd aangetoond.

Mijne proeven met strychnine op dipteren-larven, door Dr. de Meijere in de Entomologische Berichten N°. 30 medegedeeld, blijken dus slechts een reeds lang bekend feit opnieuw te belichten”.

Gebruik makend van de nauwkeurige literatuur-aanwijzingen van den heer Jacobson, vond ik in het Tijdschr. v. Entom. Deel 26, dat van Hasselt sterk betwijfelde, of de zoogenaamde legén uit drekstof van den dendang-kever zou bestaan. Na een scheikundig onderzoek ²⁾ van Wefers Bettink (medegedeeld in Nieuw Tijdschrift voor Pharmacie in Nederland van Haaxman en Legebeke, Juni 1883, p. 181) bleek, dat deze stof geen urinezuur noch guanine bevatte en niet voor insecten-excrement

¹⁾ Tijdschr. v. Entom. XXVI, p. CXXXVII—CXL.

²⁾ Referaten van Prof. Hoogewerff over dit onderzoek en over Groneman's opstel (1882) komen voor in: Recueil des Travaux Chimiques des Pays-Bas, Tome II, No. 4, p. 126—131.

gehouden kon worden. Groneman verklaarde toen, dat hij verplicht was aan te nemen dat de legén geen keverdrekstof is, maar met van Hasselt in te stemmen, dat op bedriegelijke wijze, onder dien naam, het gewone blaaspilvergifft der Dajaks (hoofdzakelijk uit *Strychnos*-soorten bereid) door de Bandjireezen (Borneo) als »geneesmiddel« (obat) wordt verkocht en uitgevoerd, en dus niets met de dendang-kevers te maken heeft.

Aangaande deze dendangs, tot de *Meloidae* behoorend en door Ritsema als *Epicauta* gedetermineerd, blijft Groneman, ook in zijn tweede opstel, de in het eerste uitgesproken, op onderzoek van Verschoof berustende, meening volhouden, dat deze kevers zelve toch, — ofschoon in ongemeen geringe hoeveelheid — strychnine-houdend zijn, en dat zij waarschijnlijk, 't zij als larve, 't zij als imago, uitsluitend of ten deele van *Strychnos*-soorten leven, wellicht van dezelfde, die de Dajaks tot bereiding der legén gebruiken.

Van Hasselt geeft aan, dat de dendang's ¹⁾ en de legén in Oost-Indië als volks-*aphrodisiaca* misbruikt worden ²⁾. Hij vermoedt, dat wellicht daarom de legén (gemakkelijk in ruime hoeveelheid te verkrijgen) voor grof geld uitgevent wordt als afkomstig van de dendangs, die in groot aantal moeilijk zijn te vangen.

Groneman vermeldt in zijn tweede opstel, dat hij de larven van den dendang nog niet heeft kunnen ontdekken ³⁾ en niet met zekerheid kan aangeven, van welke planten deze en de kevers leven. Gevangen exemplaren voedde hij met bladeren

¹⁾ Volgens Verschoof bevatten zij geen cantharidine.

²⁾ Reeds in de Oudheid stonden Canthariden in dit opzicht in hoog aanzien; zie Escherich, Verhandl. zool. bot. Gesellsch. Wien. XLIV. p. 252.

de Meijere.

³⁾ Waarschijnlijk zullen zij, evenals die van andere *Epicauta*-soorten, zich voeden met eieren van Orthoptera.

de Meijere.

der niet vergiftige *Pisonia alba*, waarvan zij met gretigheid gebruik maakten. Het is mij nog niet gelukt zijn derde opstel (1887) in handen te krijgen. Later hoop ik hierover te berichten. Daar het bekend is, dat larven en volkomen insecten bladeren van verschillende vergiftige planten vreten o.a. *Atropa*, *Datura*, *Hyoscyamus*, *Conium*, *Cicuta*, *Digitalis*, *Delphinium*, *Aconitum*, is het zeker niet onmogelijk te noemen, dat er ook *Strychnos*-vreterers zijn.

Het weerstandsvermogen der dendang's tegen strychnine bleek groot te zijn. Groneman schat de hoeveelheid, welke hij aan deze kevers inspoot op minstens $\frac{1}{200}$ van hun gewicht; dit zou overeenkomen met eene dosis van 250 gram voor een mensch van 50 kilo, of 4000 maal de hoeveelheid welke, in zulk een geval, als doodelijk beschouwd wordt.

A. J. VAN ROSSUM.

Eene uitstekende keverval.

Om schadelijke insecten in boomgaarden te vangen, worden verschillende soorten van z.g. boombanden of vangbanden door de ooftkweekers gebezigd. In dergelijke banden wordt aan de dieren eene schuilplaats aangeboden en men verbrandt dan de banden als alles daarin in rust is, dus midden in den winter. Een ooftkweeker, die tevens entomoloog is, handelt natuurlijk anders en combineert de vernietiging der ooftbelagers met het opsporen van bruikbare voorwerpen voor eigen of anderer verzameling. Zoo deed ook ondergeteekende; de vangst was, vooral van Coleoptera, lang niet onvoordeelig. Het is zijn plan, de banden nu niet alleen om vruchtboomen aan te leggen, doch ook om een aantal andere boomen op verschillende standplaatsen. De plaatsing geschiedt het best in Juni of Juli. De door hem gebruikte banden zijn voortreffelijk en zijn bekend